

SANAT UĞRAŞI VE KAPALI KAPILAR

Yalçın ULUKAYA

Yazınımızda ve diğer sanat dallarında yapıt üretenlerin; hatta başka uğraşları yanında sanat uğraşını öne çıkaranların, yeni seslerin, yeni el ve gözlerin sayısı gün geçtikçe artmakta. Öyle ki sanat yapıtı üretme; yaşama sanatına, öğrenmeyi -yaratmayı - kalıcıyı katarak tamamlayan bir uğraş oldu. Değişik toplum kesimlerinden gelen, değişik kökenli yeni yeni sesler —adı henüz duyulsun, duyulmasın— sanatla, yapıt üretmekle uğraşmaktalar. Bunun için, dünsel olgunluğa, biçimsel ustalığa ulaşmayı bile beklemeden üretmeye başlayan çok sanatçı adayı da var. Deneyimli tanınmış sanatçılarca belki küçümşenen bu olgu, yeni yeni yapıt üretmeye sıvanan kişiliklerin hiçbirinde sanatçı olgunluğu ve yeteneği yokmuş gibi bir genellemeye kimseyi ulaştıramaz doğal olarak. Böyle bir genelleme haklılık taşıyıcıydı, süreç içinde yeni bir sanatçının nasıl ortaya çıktığı, çıkmış olabildiği sorusunu da beraberinde getirecekti. Oysa yaşanan bambaşka bir sorun da var. Sanat alanlarında üretime yeni katılanların, katılmak isteyenlerin yer aldığı gö-

rüntü; ustaların, eski seslerin yapıtlarını öz ya da biçim olarak yinelemeleri olasılığına, üretilen çeşitli yapıtların toplumun çok kesimine ulaşamamasına karşın; varolma ve üretimini sunma olanaksızlıklarını barındıran bir sorunu sürekli gündemde tutuyor.

Sanat yapıtlarını yeniden üretecek tüketiciye sunan pazarın tecimsel açıdan «istem-sunu» dengelerindeki ve «elde ediliş değeri - ulaşım - kazanç paylaşımı» ilişkilerindeki sağlıksızlıkları, darlıkları zorlukları, dağıtımçıyı - yayıncıyı tanımış adlara iterken; bu biçimde ünlenmiş sanatçıları da, öz ve biçim olarak yeni şeyler yaratmak doğru amacını öne çıkarırken, arada bir sığıklara, lâfazanlığa, öykünmeye, kendi ülkesinin sorunsallarına çok ters düşmeye, ayrıntıları en öne çıkarmaya götürebilmektedir. Bu sanatçıların bir bölümü, yaşamadığı içinde duyumsamadığı içerikleri yanlış —(hadi demeyelim, tuhaf diyelim, hep de böyle olur mu diyelim— koymak, daha çok toplumun çok az bir kesimini ilgilendiren konuları gereğinden fazla abartırken çoğunlukla bunlara el atmak, biçim yeniliklerinde - yeni biçimlerde ilginçlik kaygısıyla, ülke

gerçeklerinin çok ama çok uzağına çoğunlukla düşmek, hatta çok fazla yanılmak gibi yanlışlara takılıp kalıyor.

Burada, özde ve biçimde yenilikler arayışı, salt ülkenin güncel sorunlarının ele alınması gereği gibi koşullara bağlanmalıdır demek istediğimiz anlamı yok kuşkusuz. Bu noktada hiçbir tartışmaya artık yer kalmamalıdır. Ama, Türkiye'nin son yıllar tarihi, nesnel koşulları ve günceli, evrensel boyutlu diğer konularda henüz el ve göz değmemiş ne içerikler, ne biçimsel zenginlikler vardır. Buna karşın, tanınmış ad için de, yeni ses için de, olumsuzluklar biriktiren ortamı ve yozlukları, takılıp kalmaları yok sayabilir miyiz?... Sayamayız. Sayamayacağımız için de, olumlu ve olumsuz tutumları ayırtmalıyız.

Olumsuz tutum; sermayeci ve soyluca üstten bir yaklaşımla, salt tecimsel yapıtların, antidemokratik ortamların boy göstermesi, sömürü, yal-

nızca tecimsel kazanca dönük bir amaçla belli yazarların - sanatçıların izlenmesini ortaya çıkaran çabalarla olumlu ve sorumlu bir tutumla yapıta ve yeni sanatçılara özenle yaklaşma gereği duymayan tecimsel politikaların öne çıkması, izleyici genelinde ödenebilirlik ölçütü aramayan fiyat politikalarına sessiz kalış ve yapay gereksinmeler yaratabilen etkiler vb.

Olumlu tutum; yazın ve diğer sanat alanlarının demokratikleştirilmesi, telif hakları konusu da içinde sanatçının sömürülmesinin önlenmesi, gereğinde devletin ve kılıgısal yardım, yazma ve yapıt üretme eyleminin ve eğitiminin yaygınlaştırılması, ucuzlatmalar vb.

Buraya kadar söylediklerimizin anlaşılmalı yinelemeler sayılmayacağı inanmanızı vurgulayarak, daha etkin derlemeler ve uğraşmalara, tartışma ortamına gereksinme olduğunu hatırlatmak istiyoruz...

RESMİ GAZETEDEN SEÇMELER

Sayı: 18497

Tarih: 22 Ağustos 1984

Karar Sayısı: 84/8315

Haşhaş üretimi ve uyuşturucu maddeler kaçakçılığının kontrolü ile görevli kuruluşlarımıza hibe araç ve gereç imkanları sağlamak üzere ülke-miz ile Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu (UNFDAC) arasında 1 Haziran 1984 tarihinde imzalanan ekli Anlaşma'nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 11.7. 1984 tarihli ve CTIG/ÇTUK/772-261-2-2262-3466 sayılı yazısı üzerine, 31.5.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 18/7/1984 tarihinde kararlaştırılmıştır.

I. TARİHÇE VE DESTEKLEYİCİ BİLGİLER

Projenin Gerekçeleri:

1— Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Öleme Fonu 1965 yılından bu yana, yasa dışı afyon üretiminin önlenmesi ve yasadışı uyuşturuculara bağlı diğer vakalara karşı konulması amacıyla, Türkiye'deki uyuşturucu maddeler kontrol sisteminin güçlendirilmesi ve yasa uygulama hiz-

metlerinin desteklenmesi için Türkiye'ye önemli ölçüde yardımda bulunmuştur. Söz konusu yardımın kapsamı Türk Hükümeti ile Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu arasında 5 Mayıs 1975, 29 Nisan 1976, 13 Aralık 1977, 22 Eylül 1978, 25 Ocak 1980, 16 Ocak 1981, 25 Mayıs 1982 ve 7 Nisan 1983 tarihlerinde imzalanan anlaşmalarda özetle belirtilmiştir. Anlaşmaların kapsadığı projeler;

a) «Yasadışı Afyon Üretimine Karşı Tedbirlerin Kuvvetlendirilmesi» (1980 yılından önce)

b) «Yasadışı Afyon Üretimine ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığına Karşı Tedbirlerin Kuvvetlendirilmesi» (1980 yılından itibaren)

2— Temmuz 1974'te, Hükümet, 3 yıllık bir yasaklamadan sonra Türkiye'nin 7 ilinde tıbbi ve bilimsel ihtiyaçlar için uyuşturucu sağlamak üzere haşhaş ekimine yeniden izin verilmesini kararlaştırdığını açıklamıştır. Bu karar daha önce haşhaş yetiştiren çiftçilerin sorunlarını ele almak ve afyonun yan ürünü olan kodein'e duyulan yasal talebin o

sıralarda bütün dünyada açıkça artması sebebiyle kodein talebinin karşılanmasına yardımcı olmak amacıyla alınmıştır. Ekime yeniden başlanırken, Hükümet sözkonusu kararın yasadışı afyon üretimine yol açmasını temin hususundaki kararlılığını yeniden vurgulamıştır. Bu münasebetle, Hükümet dahili hedeflerinin gerçekleşmesinin ve uluslararası topluluğun herhangi bir kötü etki ile karşılaşmamasının temini konusunda Birleşmiş Milletlerden yardım ve tavsiye istemiştir.

3— 8 Ocak 1975 tarihli bir kararname ile Türk Hükümeti, afyon üretimini önlemek gayesi ile haşhaş kapsüllerinin çizilmesini yasakladı. Bu karar Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu tarafından da desteklendi. Çizme işlemi yerine çizilmemiş haşhaş kapsüllerini «haşhaş samanı» diye bilinen bir şekilde hasat işlemi getirildi. Bu işlem koçağa kayma ihtimalini daha iyi önleyerek, kodeinin yasal tıbbi kullanım için üretimine imkan vermektedir. 1975-1983 yılları arasında, Birleşmiş Milletler tarafından araç, haberleşme cihazları ve diğer teçhizat ile eğitim şeklinde sağlanan yardımlarla, Hükümet sıkı kontrol tedbirleri uygulayabilmiştir ve

gelecekte de aynı politikayı uygulamaya kararlıdır.

4— Yukarıda değinilen anlaşmalarla, Türkiye'nin coğrafi konumu sebebiyle daha da ciddi bir mahiyet taşıyan, uyuşturucu maddeler transit kaçakçılığını ortadan kaldırmak amacıyla Hükümetin gösterdiği faaliyetler de desteklenmektedir. UNFDAC'ın bu alanda yaptığı mali katkıları araç, haberleşme cihazları, özel cihazlar ve eğitim imkanları sağlanmıştır. Türkiye üzerinden transit uyuşturucu madde kaçakçılığının daha iyi önlenmesinde, kaçakçıların başka güzergahlar aramaya sevkedilmelerinde Birleşmiş Milletler desteğinde kısmen etkili olmuştur.

5— Hükümet, lisansa bağlanan haşhaş ekimine ait kontrol sistemi desteklemeyi sürdürmek, ülke üzerinden yapılan uyuşturucu madde transit kaçakçılığına karşı koyma kapasitesini güçlendirmek ve ilgili uluslararası sözleşmelerde öngörülen karşıt önlemlerin ulusal koordinasyonunu sağlamak üzere dokuzunca yılda da yardımda bulunulmasını istemiştir.

Teşkilat Yapısı:

6— Yardım, Hükümet içindeki çeşitli icra kuruluşlarına verilecektir. İlgili Bakanlık ve

Kuruluşların kendi sektörlerini yönetmek üzere gerekli alt-yapı tesisleri ve program uygulaması için önemli kaynakları bulunmaktadır. Program dahilinde talep edilen ek kaynaklar, esas olarak, Birleşmiş Milletler tarafından sağlanacak teknik yardım ve teçhizatın finanse edilmesi ile ilgili olup, programın ülke çapında en etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için zaruridir.

7— 3-8 Kasım 1975 tarihleri arasında Türkiye’de bulunan Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu Heyetince sunulan bir raporda projenin tanımlanması yapılmıştır. Projenin önemi ve bütün programın yarattığı geniş çaptaki ilgi, Türk Hükümeti ile Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu İcra Müdürü arasında yapılan yazışmalarda ve Türk Hükümetinin yüksek seviyedeki görevlileri tarafından Türk Hükümetince bu konuya büyük önem verildiğini açıkça belirtilen beyanatlarda aksettirilmiştir. Projenin kanuni mesnedi, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunca 1 Temmuz 1974 ve 8 Ocak 1975 tarihlerinde çıkartılan iki kararnamede belirtilmiştir.

Hükümetin Faaliyetlerine İlişkin Bütçe Tahsisi:

8— Hükümet, gelecek yıllara

ra ait program masrafları için gerekli bütçe tahsisini yapmaktadır ve icap ettiğinde, ek tüzük çıkarılması için uygun tedbirler alacaktır.

II. PROJE HEDEFLERİ

Uzun Vadeli Hedefler:

9— Proje, uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ve suistimali ile etkili bir şekilde mücadele eden bir çok proje gibi çok sektörlü bir projedir. Bu proje Türk Hükümeti ile Birleşmiş Milletler arasında bu konuda ilk defa 1975 yılında başlamış olan işbirliğinin devamını sağlayacaktır. Başlıca amaç haşhaş ekimi yapılan belirli bir sahada haşhaş samanı için gerekli olan etkin ve güvenli kontrollü bir tarım, üretim, alım ve pazarlama sistemi uygulamak üzere kontrollerin icrasında, Hükümet ve ilgili kuruluşlarının kapasitelerini muhafaza edip daha da arttırmaktadır. Aynı zamanda çiftçilikte başarının arttırılması ve yasal kullanım için lüzumlu afyon alkaloidleri üretimi konusunda ülkenin kendi işletme kapasitesi öngörülmektedir. Ana hedef uyuşturucu maddelerin Türkiye üzerinden yapılan transit kaçakçılığını önlemek konusunda ilgili kuruluşların kapasitesini arttırmak için yaptığı azimli çalışmaları desteklemek ve yasa dışı faaliyetlerde bulunan

kaçakçılık şebekelerini yakalamak için Hükümet'e yardımcı olmaktadır.

Çok kısa Vadeli Hedefler:

i— Özellikle ilave telekomünikasyon teçhizatı ve araç vasıtasıyla, haşhaş ekimine izin verilen yedi ildeki yasal haşhaş ekimini düzenleyen kontrol sisteminin uygulanmasını desteklemek.

ii— İlgili Hükümet kuruluşlarına, uyuşturucu madde transit kaçakçılığını önlemek için kapasitelerini güçlendirmek ve haşhaşın yasadışı ekimini önlemek üzere teçhizat sağlamak.

iii— Gereken hallerde, özellikle uyuşturucu maddelerin kontrolünde ve transit kaçakçılığının önlenmesi ile ilgili hususlarda istişari hizmetler sağlamak.

IV. HÜKÜMETİN MUKABİL NAKDİ VE AYNİ KATKISI

10— Hükümet halen uyuşturucu maddelerin kontrolü görevine insan gücü ve malzeme tahsisi suretiyle ağır masraflar yüklenmiştir. Emniyet Genel Türkiye'nin 67 ilinde narkotik polis büroları kurmuştur. Sözkonusu bürolarda özel olarak eğitilmiş 802 polis görevlisi bulunmaktadır. Operasyonları etkili bir şekilde yürütebilmeleri için bu gö-

revliler özel teçhizat ve gerekli araçlarla donatılmışlardır. Jandarma bünyesinde de paralel bir teşkilat mevcuttur ve 35 ilde jandarma narkotik timleri vücuda getirilmiştir. Sadece 1983 yılında toplam 1200 kişi eğitilmiştir.

11— İki bölüme ayrılan bu katkıları miktar bakımından belirlemek mümkün değildir. İlk olarak kontrol yönünden ek insan gücüne duyulan ihtiyaç; ikinci olarak da, Ocak 1975 ayında haşhaş samanı sistemine geçilmeden önce geliştirilen insan gücü ve tesis şeklinde yatırımların kaybedilmesi sebebiyle doğan menfi durum. Hükümetin bu toplam katkısının en azından düşünülen UNFDAC katkısına muadil olacağı ve hatta bunu önemli ölçüde aşabileceği tahmin edilmektedir. Türk yetkililerince yapılan ön tahmini, yıllık, takriben 15 milyon ABD Dolarıdır. Verilen projenin yürütülmesi sırasında, gerektiğinde yeni incelemelere tabi tutulabilir.

—oO—

Sayı: 18534

Tarih: 3 Ekim 1984

Karar Sayısı: 84/8517

6224 sayılı Kanuna tabi olarak faaliyetini sürdüren Glaxo Sağlık Ürünleri Sanayi ve Ticaret Anonim İşrketinin mev-

cut 708.000.— (Yediyüzsekiz milyon) lira sermayesindeki yabancı ortak Glaxo Group Ltd.'in % 70.77 oranına yükselen sermaye nisbetine 6224 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması ve adı geçen şirketin faaliyet konusunun «İnsan, hayvan ve bitki sağlığının korunması, gelişiminin sağlanması, üretimin artırılması, tedavi ve bakımların doğrudan veya dolaylı etkili bulunan her türlü kimyasal maddenin, bu maddelerden imal olunan ürünlerin, ilgili Bakanlıklarca uygun görülecek ruhsata bağlanacak tıbbi müstahzarların, sağlıkla ilgili araç, gereç, teçhizat ve hizmetlerin Glaxo grubunun bilgi ve lisansı altında olmak kayıt ve şartıyla üretimi, tanıtımı, pazarlanması, satışı, ithal ve ihracı» şeklinde tarifi; Devlet Bakanı ve Başbakan Yardım-

cılığının 27.8.1984 tarih ve pdd. 341-2298 sayılı yazısı üzerine, sözkonusu Kanununun 1'inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 29.8.1984 tarihinde kararlaştırılmıştır.

—oOo—

Sayı: 18546

Tarih: 15 Ekim 1984

Karar Sayısı: 84/8572

Tüzüğün 2821 sayılı Sendikalar Kanununa göre incelenen merkezi İsviçre'deki «Uluslararası İlaç İmalatçıları Kuruluşları Federasyonu»na, «İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenler Sendikası»nın üye olmasına izin verilmesi; İçişleri Bakanlığı'nın 14x9/1984 tarihli ve 34-SND-093-249670 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanununun 28. maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 25.9.1984 tarihinde kararlaştırılmıştır.